

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ І ОСНОВНИХ КАТЕГОРІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Людина наскільки складна істота, її прояви багатогранні, різноманітні та неоднозначні. Тому область явищ, які вивчає психологічна наука, величезна. Вона охоплює свідомі та позасвідомі вияви, процеси, стани, властивості, які мають різні рівні складності.

Може здаватися, що узагальнений і абстрактний опис явищ та їхніх зв'язків, що вивчаються — це вже теорія. Звісно, такий опис, як і самі фактичні дані, на основі яких він будується, має велике значення для розвитку наукової теорії. Але цим теоретична робота не вичерпується, вона також містить співставлення й інтеграцію накопичених знань, систематизацію даних, її кінцевою метою є розкриття сутності явищ, які вивчаються. У такому випадку постають методологічні проблеми. Якщо теоретичні дослідження опираються на нечітку методологічну позицію, то виникає небезпека підміни теоретичного знання емпіричним. У такому випадку підґрунтя для узагальнення і абстракції часто вибирається довільно, і тому вони не тільки не наближають до кінцевої мети, але уводять в бік від неї.

Вітчизняна психологія увібрала в себе здобутки радянської психології, яка формувалася на основі марксистсько-ленінської методології. Визначення предмету, принципів психологічної науки, виділення основних категорій опиралося на діалектико-матеріалістичний підхід.

Зараз багато говориться про творчий перегляд методологічних засад вітчизняної науки, у реальності дуже часто маємо справу з еkleктичним підходом у визначенні предмету та основних категорій психології.

У останнє десятиріччя у психологічному просторі нашої країни відбулися значні зміни. Він став відкритим досягненням різних напрямків психології, кожний з яких по-різному визначає предмет і основні категорії психології.

Переглядаючи сучасні вітчизняні посібники та підручники найчастіше визначення предмету психології дається з позиції марксистсько-ленінської методології, хоча багато говориться про

гуманістичний підхід до розкриття її сутності. Психіка визначається як форма відображення дійсності, як суб'єктивний образ об'єктивного світу. І до основних категорій відносять відображення, діяльність, особистість тощо.

Існують спроби інтегрувати сучасні психологічні знання, які інтенсивно та екстенсивно розвиваються, та відійти від марксистсько-ленінської теорії та практики.

Наведу два приклади визначення психіки вітчизняними вченими, які переймаються методологічними проблемами.

Психіка — це індивідуальний світ людини, взятий у психологічних закономірностях його виникнення, функціонування, розвитку та згасання (І. Маноха)

Психіка — це трансцендентна функція існування людини (О. Фільц).

Вітчизняна наука потребує ґрунтовного та креативного перегляду спадку радянської психології, що дало б змогу переглянути визначення предмету та основних категорій вітчизняної психології.

Крупчан О. Д., академік Національної академії
правових наук України,
директор Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва НАПрН України,
завідуючий кафедри конституційного
і адміністративного права КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ЦИВІЛІСТИЧНИХ ЗНАТЬ У СОЦІАЛЬНУ ПРАВОСВІДОМІСТЬ — АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВИ І НАУКИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Стаття 1 Конституції проголошує Україну демократичною, соціальною правовою державою і виступає фундаментальним чинником, що завдає вектор суспільного розвитку. Світовий досвід свідчить про те, що конституційно проголошують себе соціальними ті держави, які не тільки зобов'язуються гармонізувати інтереси особистостей, соціальних груп і всього суспільства, ви-